

Riidaja looduskaitseala (Riidaja loodusala) kaitsekorralduskava 2023-2032

Keskkonnaamet 2022

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	4
1.1. Ala iseloomustus.....	4
1.2. Huvigrupid.....	5
1.3. Kaitsekord.....	6
1.4. Uuritus	6
2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID	7
3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS	8
4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE.....	9
4.2 Eelarve	11
5. KASUTATUD KIRJANDUS.....	12
6. LISAD	13
6.1. Lisa 1. Riidaja looduskaitseala kaitse-eeskiri	13

Vastavalt looduskaitseseaduse §-le 25 on kaitsekorralduskava kaitstavate loodusobjektide alapõhise kaitse korraldamise aluseks. Kaitsekorralduskava annab soovituselise kaitseala valitsejale kaitse-eesmärkide saavutamise parimatest viisidest, kuid ei loo õigusi ega kohustusi kolmandatele isikutele.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Käesoleva Riidaja loodusala kaitsekorralduskava (edaspidi ka *KKK*) eesmärk on:

- anda lühike ülevaade kaitstavast alast (edaspidi *ala*) – selle kaitsekorraldusest, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga või väärtuse seisundile;
- arvestades alale seatud eesmärke määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

Kaitsekorralduskava koostamisel eraldi kaasamiskoosolekuid ei korraldatud.

Kava koostas Keskkonnaameti kaitse planeerimise spetsialist Reet Reiman (tel: 5689 3268, e-post: reet.reiman@keskkonnaamet.ee).

1. SISSEJUHATUS

1.1. ALA ISELOOMUSTUS

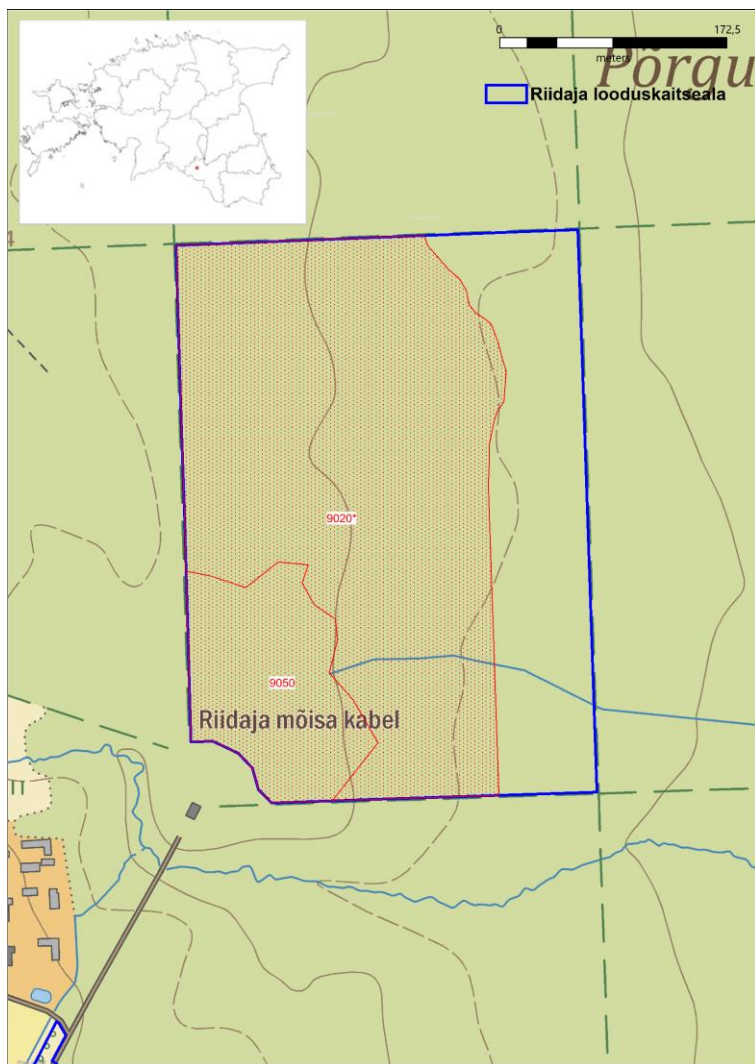
Riidaja looduskaitseala (KLO1000616, *edaspidi ka kaitseala või LKA*) asub Valga maakonnas Tõrva vallas Riidaja külas. Kaitseala pindala on 12,8 ha. Kaitseala on vastavalt selle eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele tsoneeritud tervenisti Riidaja sihtkaitsevööndiks.

Riidaja looduskaitseala on moodustatud 2013. a eesmärgiga tagada alal leiduvatele loodusdirektiivi I lisa metsaelupaigatüüpidele parem kaitse.

Riidaja LKA kaitse-eesmärgid on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüübid vanad laialehise salumetsad (9020*) ja rohunditerikkad kuusikud (9050).

Kaitsealustest liikidest on kaitsealal esindatud (seisuga juuli 2022) III kaitsekategooria kaitsealused taimeliigid vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*), laialehine neiuvaip (*Epipactis helleborine*), sulgjas õhik (*Neckera pennata*) ja pruunikas pesajuur (*Neottia nidus-avis*) (EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem), Keskkonnaagentuur *edaspidi* EELIS).

Riidaja looduskaitseala jääb tervenisti riigimaale, hõlmates Riidaja külast kirde poole jäävas nn Põrgulaanes ühe metsakvartali.

Joonis 1. Riidaja looduskaitseala asukoht, kõlvikuline jaotus ja inventeeritud Natura elupaigatüübid (Allikas: Maaamet 2022, EELIS)

1.2. HUVIGRUPID

- **Keskkonnaamet** – kaitseala valitseja ja järelevalve teostaja. Keskkonnaameti eesmärk on tagada ala eesmärgiks olevate väärtuste soodne seisund ja teostada järelevalvet keskkonnavalaste õigusrikkumiste üle.
- **RMK** – praktiliste looduskaitsetööde teostamine riigimaadel.
- **Kohalik omavalitsus** – huvitatud kaitseala heast seisundist, loodusväärtuste säilimisest
- **Kohalikud elanikud** – huvitatud marja- ja seenekorjamise võimalustest
- **Loodushuvilised ja teadlased** – huvitatud loodusväärtuste säilimisest, vaatluste tegemisest ja uurimiste läbiviimise võimalustest.

1.3. KAITSEKORD

Kaitseala kaitsekord tuleneb Eesti Vabariigis kehtivast seadusandlusest, eeskätt kaitse-eeskirjast (lisa 1) ja looduskaitseseadusest. Riidaja looduskaitseala on vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele tsoneeritud üheks sihtkaitsevööndiks.

Ala kaitse-eesmärgiks on elupaigatüüpide vanad laialehised metsad ja rohunditerikkad kuusikud kaitse loodusliku protsessina.

Piirangud kaitseala külastajale: Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi ning pidada jahti kogu kaitsealal. Telkimine on lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul. Sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusel ning kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel. Kaitsealal on keelatud majandustegevus, loodusvarade kasutamine, rahvaürituste korraldamine, uute ehitiste püstitamine ja lõkke tegemine.

Muud majandus- ja arendustegevuse piirangud: Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud: muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut ning jahiulukeid lisasõota.

1.4. UURITUS

1.4.1. LÄBIVIIDUD INVENTUURID JA UURINGUD

Taavi Tattar ja Priit Voolaid tegid 2010. a metsaelupaikade inventuuri, mis oli aluseks ka kaitseala moodustamisele.

1.4.2 RIIKLIK SEIRE

Teadaolevalt ei teostata alal riiklikku seiret.

1.4.3 INVENTUURIDE JA UURINGUTE VAJADUS

Kaitsealal seni inventeeritud väärtuste kohta parema ülevaate saamiseks ja kaitsekorra tulemuslikkuse hindamiseks on vajalik läbi viia metsaelupaikade kordusinventuur.

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

Tabelis 1 võetakse kokku Keisripalu looduskaitseala kaitse-eesmärgiks olevad väärtused, nende soodsa seisundi saavutamist ohustavad tegurid ning ohutegurite ärahoidmiseks ettenähtud meetmed ja kaitsetegevuse oodatavad tulemused.

Tabel 1. Keisripalu looduskaitseala kaitse-eesmärgiks olevate väärtuste koondtabel

Väärtus ¹	Seisund ²	Pikaajaline kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Kriteeriumid tulemuslikkuse hindamiseks	Oodatav tulemus kaitsekorraldusperioodi lõpuks
Vanad laialehised salumetsad (9020*) KE – jah, LoA – jah, LoD - I	8 ha, A	Elupaigatüüp on alal säilinud kaitseala moodustamise aegses ulatuses	puuduvad	Ala on tervenisti sihtkaitsevööndis	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	Elupaigatüüp on alal säilinud kogu inventeeritud ulatuses
Rohunditerikkad kuusikud (9050) KE – jah, LoA – jah, LoD - I	2 ha, A		üraskikahjud			

¹ KE – jah/ei – looduskaitseala kaitse-eesmärgiks olemine

LoA – jah/ei – loodusala kaitse-eesmärgiks olemine

LoD – loodusdirektiivi lisa number

² Elupaigatüübi seisund A – väga hea, B – hea, C - arvestatav

3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS

Riidaja looduskaitseala külastuskoormus on väga madal. Peamiselt kasutavad ala kohalikud elanikud metsa kõrvalsaaduste korjamiseks. Kaitseala külgnab metsadega ning ala edelanurgas asub Riidaja mõisa kabel. Eelnevast tulenevalt ei planeerita alale külastuse eraldi suunamist. Ala on tähistamata. Kohalike elanike teavitamine kaitseväärtustest toimub ala tähistamise kaudu ning vajadusel erinevatele tegevustele kooskõlastuste andmise raames.

Visioon ja eesmärk

Visioon

- Kaitseala külastus on madal ning selle külastajaskond koosneb valdavalt juhukülastajatest, kes ala tunnevad. Aktiivset teavitust ala väärtuste ja asukoha kohta läbi ei viida. Ala ei propageerita massiteabevahendites

Eesmärk

- Ala külastatavus pole suurenenud

4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE

4.1. METSAELUPAIKADE KORDUSINVENTUUR

Kaitsealal seni inventeeritud väärtuste kohta parema ülevaate saamiseks ja kaitsekorra tulemuslikkuse hindamiseks on vajalik läbi viia metsaelupaikade kordusinventuur.

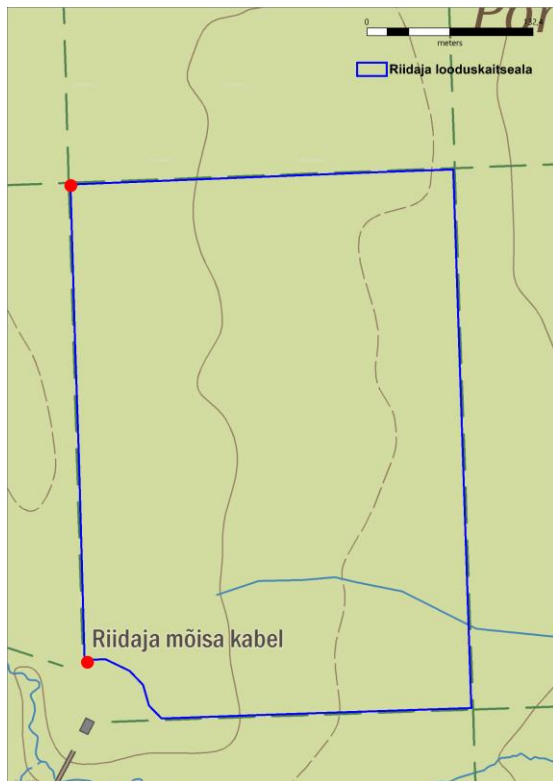
Tegevus on vajalik kaitseala kaitse tulemuslikkuse hindamiseks.

Korraldaja: Keskkonnaamet, II prioriteet

4.2. KAITSEALA TÄHISTAMINE

Riidaja looduskaitseala on tähistamata, kuid looduses liikujate informeerimiseks on vajalik ala tähistamine vähemalt 2 keskmise tähisega. Tähiste asukohad joonisel 2.

Korraldaja: RMK, II prioriteet

Joonis 2: punasega on märgitud Riidaja looduskaitseala tähised

4.3. TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE, UUE KAITSEKORRALDUSKAVA KOOSTAMINE

Kaitsekorralduskava periood on planeeritud kümnele aastale. Perioodi keskel 2027. aastal toimub vahehindamine, mille raames tehakse kokkuvõtte toimunud tegevustest ja ala seisundist. Kaitsekorralduskava vahehindamist tehakse kameraalselt, hinnates kas planeeritud tegevused on jätkuvalt aktuaalsed ja millisel määral teostatud. Vajadusel korrigeeritakse eesmärgi ja uuendatakse kaitsekorralduslikke tegevuste nimekiri. Perioodi lõppedes tuleb kaitsealale koostada uus kaitsekorralduskava. Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine toimub vastavalt tabelis 1 esitatud eesmärkidele kaitsekorraldusperioodi lõpuks lähtuvalt seatud kriteeriumidest.

Tegevus on vajalik kaitseala väärtuste seisundi hindamiseks

Korraldaja: KeA, I prioriteet

4.2 EELARVE

Eelarve tabelisse 2 on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Priori- teet	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	Kokku
					Sadades eurodes										
Inventuurid, seired, uuringud															
4.1.	Metsaelupaikade kordusinventuur	Inventuur	KeA	II			x								0
Taristu															
4.2.	Kaitseala tähistamine	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II	x										
Kavad															
4.3.	Tulemuslikkuse hindamine, uue KKK koostamine	Tegevuskava	KeA	I					X					X	

5. KASUTATUD KIRJANDUS

1. „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“, Vabariigi Valitsuse 05.08.2004. a korraldus nr 615.
2. „Riidaja loodukaitseala kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri“, Vabariigi Valitsuse 09.08.2013. a määrus nr 122
3. „Looduskaitseseadus“, Riigikogu vastu võetud 21.04.2004.
4. Paal, J. 2004. Euroopas väärtustatud elupaigad Eestis.
5. Paal, J. 2007. Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamat.
6. EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem), Keskkonnaagentuur

6. LISAD

6.1. LISA 1. RIIDAJA LOODUSKAITSEALA KAITSE-EESKIRI

Riidaja looduskaitseala kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri¹ Vastu võetud 09.08.2013 nr 122

Määrus kehtestatakse looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel.

1. peatükk Üldsätted

§ 1. Riidaja looduskaitseala kaitse alla võtmine ja kaitse-eesmärk

(1) Võetakse kaitse alla Riidaja looduskaitseala (edaspidi kaitseala).

(2) Kaitseala² eesmärk on kaitsta loodusliku arengu kaudu elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) nimetab I lisas. Need elupaigatüübid on vanad laialehised salumetsad (9020*)³ ja rohunditerikkad kuusikud (9050).

(3) Kaitseala kuulub vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele Riidaja sihtkaitsevööndisse.

(4) Kaitsealal tuleb arvestada looduskaitseaduses sätestatud piiranguid käesolevas määruses sätestatud erisustega.

§ 2. Kaitseala asukoht

(1) Kaitseala asub Valga maakonnas Põdrala vallas Riidaja külas.

(2) Kaitseala välispiir on kantud määruse lisas⁴ esitatud kaardile.

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

§ 4. Kaitse alla võtmise ja piirangute põhjendused

Määruse seletuskirjas on esitatud põhjendused:

- 1) kaitse alla võtmise eesmärkide vastavuse kohta kaitse alla võtmise eeldustele;
- 2) loodusobjekti kaitse alla võtmise otstarbekuse kohta;
- 3) kaitstava loodusobjekti tüübi valiku kohta;
- 4) kaitstava loodusobjekti välispiiri kulgemise kohta;
- 5) kaitsekorra kohta.

2. peatükk Kaitseala kaitsekord

§ 5. Lubatud tegevus

(1) Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi ning pidada jahti kogu kaitsealal.

(2) Kaitsealal on lubatud sõidukitega ja maastikusõidukitega sõitmine järelevalve- ja päästetöödel, kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusel ning kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

(3) Kaitseala valitseja nõusolekul on kaitsealal lubatud telkimine.

§ 6. Keelatud tegevus

(1) Kaitsealal on keelatud:

- 1) majandustegevus;
- 2) loodusvarade kasutamine;
- 3) rahvaürituste korraldamine;
- 4) uute ehitiste püstitamine;
- 5) lõkke tegemine.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- 3) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 4) jahiulukeid lisasööta.

§ 7. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

(2) Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmise korral tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärast ootust sellise tegevuse õiguspärasuse suhtes.

(3) Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil kui kaitseala valitsejal on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitseala kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

3. peatükk Lõppsätted

§ 8. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

§ 9. Menetluse läbiviimine

Riidaja looduskaitseala kaitse-eeskirja kehtestamise menetlus viidi läbi keskkonnaministri 3. märtsi 2010. a käskkirjaga nr 279 algatatud haldusmenetluses. Menetluse ülevaade koos ärakuulamise tulemustega on esitatud käesoleva määruse seletuskirjas⁵.

§ 10. Vaidlustamine

Määrust on võimalik vaidlustada, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras osas, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused, mis puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist.

¹ EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).

² Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 2 alapunktist 539 hõlmab kaitseala Riidaja loodusala, kus tegevuse kavandamisel tuleb hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

³ Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

⁴ Kaitseala välispiir on kantud määruse lisas esitatud kaardile, mille koostamisel on kasutatud Eesti põhikaarti (mõõtkava 1:10 000) ja maakatastri andmeid. Kaardiga saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris (<http://register.keskkonnainfo.ee>) ja maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

⁵ Seletuskirjaga saab tutvuda Keskkonnaministeeriumi veebilehel www.envir.ee.